СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 129. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 6-го липня 1943. No. 129. Jersey City, N. J., Tuesday, July 6, 1943 VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ДАРУВАВ ЖИТТЯ ЗРАДНИКОВИ

ВАШИНГТОН. — Ледви 12 годин перед виконанням кари смерти на Максі Стефанови з Дітройту, президент Рузвелт перемінив йому кару смерти на досмертну вязницю.

Стефан був засуджений федеральним судом у Дітройті на кару смерти за те, що переховував у своїм домі німецького надпоручника-пільота Ганса Круга, що втік був з табору военних полонених в Канаді.

У мотивах злагодження присуду президент подав, що Стефан не плянував зради, але помагав збігцеви відрухово. Дальше також те, що збігледь не плянував ніяких замахів ані саботажу в Америці, але хотів дістатися назад до німецької армії, отже не був шпигуном, як ті, що прибули сюди з Німеччини на субмаринах.

З Дітройту наспіли вісти, що засуджений на смерть американський натуралізований громадянин німецького роду Макс Стефан цілковито стратив надію на помилування. Коли наспіла вість про дарування життя, він зомлів зо зворушення.

ЛИХІ НАСЛІДКИ СПІРКИ МІЖ ДЕРЖАВНИМИ МУЖАМИ.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Бриджес із Ню Гемшир зажадав, щоб сенатська військова комісія перевела слідство над закидами, пороблениими віцепрезидентом Волесом на адресу секретаря торговлі Джовнса.

Міжтим уряд прислухується до голосів критики, що появляються з нагоди вибуху незгоди. Між демократичними провідниками панує переконання, що останні події в урядових кругах, включаючи й голосування конгресу проти бажань Білого Дому, значно обнижать політичний престіж Демократичної партії. Таксамо із заграниці, головно з Англії, наспіли вісти, що британський уряд з острахом глядить на прилюдні вибухи незгоди між державними мужами в Америці.

ГОЛОВА ЮНІЇ МУЗИК МОЖЕ ЗНИЩИТИ ІНДУСТРІЮ ФОНОГРАФІЧНИХ ПЛИТ.

НЮ ЙОРК. — Джеймс С. Петрило, президент Американської Федерації Музик, зірвав переговори з фабрикантами фонографічних рекордів; переговори велися під опікою федеральних урядовців. Він заявив, що він, як президент юнії, заборонить членам не лише наспівувати рекорди ,але навіть заборонить продажу наспіваних рекордів, а тимсамим знищить цілу рекордову індустрію.

ІМЕНУВАННЯ 10 НОВИХ ҐЕНЕРАЛІВ

ВАШИНҐТОН. — Президент іменував десять нових ґенералів в американській армії. Вони дістануть хвилево рангу ґенерал-майорів. Крім цього 47 полковників дістануть рангу ґенерал-бриґадирів. Між бриґадирами є Джуліюс Голмс, з Военної Розвідчої Служби, котрий товаришив ґенералови Маркови Кларкови в його тайній виправі в Альжирі. Полк. Голмс був перед війною урядовцем в департаменті стейту і як такий наладжував міжнародні справи, що відносилися до участи чужинних чинників у Світовій Виставі в Ню Йорку. Він теж вирішував участь української групи, коли ця справа опинилася аж у стейтовім департаменті внаслідок спротиву одної з великих держав.

ПРОПОНУЮТЬ ЗМІНУ ІМІҐРАЦІЙНОГО ЗАКОНУ

НЮ ЙОРК. — Тут створився „постійний комітет" з представників церковних та громадянських груп з метою змінити теперішній іміґраційний закон. Головно йде про допущення китайців до Америки після війни. Наради над складенням комітету відбулися в бюрах Міжнародного Комітету Чужинних Місій.

СУД ЗНІС ПАТЕНТ НА ВІТАМІН „Д", ЩО ЙОГО ДАЄ СОНЦЕ

САН ФРАНСИСКО, КАЛІФ. — Федеральний Окружний Суд зніс патент ,що його виставрався для себе Університет Висканзин для виробу вітаміну „Д". У мотивах знесення суд подав за причину те, що цей вітамін дістається в той спосіб, що виставляється харчі на ділання сонця і що властиво сонце дає цілющу силу. Дохід з розпродажі цього вітаміну, у висоті 7,500,000 дол. діставала Фундація Дослідів університету Висканзин. Вітамін „Д" вживається проти трупішиння костей.

СЕКРЕТАР ІКЕС ПРИГОТОВЛЯЄ ПУБЛИКУ НА ПАЙКУВАННЯ ВУГЛЯ

ВАШИНГТОН. — Секретар нутрішніх відносин Гаролд Ікес видав осторогу, що вже найближчої зими треба буде пайкувати вуголь. Це тому, що майнери поволи вертаються до праці. В копальнях мягкого вугля вернуло досі 83 відсотків, зате в копальнях твердого вугля ледви 39 відсотків майнерів послухали зазиву.

Ворожі Літаки Можуть Напасти на Побережжа Америки ще Цього Літа

ВАШИНГТОН. — Тутешні урядові кола є цього переконання, що німецькі та японські літаки можуть напасти ще цього літа на побережа Тихого та Атлянтійського океану і американські збройні сили не зможуть цьому перешкодити. Військові кола подають цю осторогу населенню не на підставі якихсь тайних звідомлень своїх агентів, але на підставі льоґічних висновків. Ворог є в розпучливім положенню і тому може пробувати наїзду з повітря, щоби деморалізувати населення. Ніщо не поможе крик населення за прислання американських літаків для оборони, бо літаки мусять бути на фронті. А не можливе теж оборонити ввесь край перед налетом при помочи відповідних скорострілів, бо ворог може дістатися, не зважаючи на всі можливі оборонні приґотування. Так німці теж підготовили в себе добру оборону, але американці та анґлійці таки на них налітають. Отже урядовий погляд такий, що ліпше, щоб населення навіть в дечому потерпіло, замісць кричати за прислання літаків домів з военних фронтів.

МЯСАРІ ЗАМИКАЮТЬ КРАМНИЦІ

ФИЛЯДЕЛЬФІЯ. — Тут замкнули додатково свої крамниці 50 мясарів, бо не мають що продавати. Упродовж 10 днів 600 мясарів замкнули свої торговлі. Між замкненими є 250 торговель кошерного мяса. Правний дорадник орґанізації мясарів Артур Деніс каже, що ще 300 крамницья з мясом буде закритих з недостачі товару.

Орґанізація внесла прохання до департаменту рільництва, щоб вільно було мясарам різати худобу приватно у відповідних місцях.

ЛІКАРКИ МАЛО ГОЛОСЯТЬСЯ ДО ВОЄННОЇ СЛУЖБИ

ВАШИНГТОН. — Лікарки не відозвалися якслід на зазив армії, щоб ставати до военної услуги. Ледви 4 жінки послухали зазиву. Управа армії пояснює це недостачею зрозуміння умовин. Жінки лікарі думають, що їх роля буде нижчою, ніж роля лікарів мужчин. Міжтим, кажуть урядовці, служба жінки-лікаря буде таксамо цінена як і мужчини.

Сотки Тисяч Аліянтських Вояків Підготовляються в Африці до Інвазії Европи

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВН. АФРИЦІ. — Від Касаблянки до Каїра нагромаджено величезну скількість военного знаряддя в мертвім матеріялі та в людях. Є тисячі гармат і поїздів. Тисячі літаків. І повно різного роду кораблів та суден на водах. А крім цього сотні тисячі вояків, що постійно відбувають вправи, щоб підготовити себе до поважнішої події, себто до інвазії Европи. Та хоч нагромаджено таку велеканську силу, то проте звертається увагу на те, щоби не глядіти на дальшу военну виправу надто оптимістично. Це правда, що з Африки та занятих Аліянтами позицій на Середземному морі, чи тих, що є весь час у їхніх руках, можна розпочати інвазію на велику скалю, але проте треба памятати, що таки для тяжких бомберів простір ще дуже далекий.

ПИШЕ ПРО РОЗКОЛ У РОСІЙСЬКІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ ЦЕРКВІ

МОСКВА. — С. Л. Солцберґер, кореспондент часопису Ню Йорк Таймс, пише у своїй черговій кореспонденції про те, що з російської православної церкви, що визнає головою Сергія, московського митрополита, та якого авторитет визнає советський уряд, відкололось більше число високих церковних достойників, визнаючи себе правдивими представниками православної церкви. Каже, що це діється на землях, що є під окупацією „осі", та є у звязку з Карловицьким Собором. Митрополив Сергій заявив, що по війні ті, що відкололись, будуть позбавлені священичого чина. Між ними є на першому місці Полікарп Сікорський, епископ володимирський і волинський. Про цього епископа каже Николай, епископ киевський і галицький, що відграє у Советах тепер велику ролю, що „він вирікся матірної церкви" та проголосив себе навіть „головою автокефальної церкви на тих землях України, що є тимчасово окуповані німцями". До таких самих зараховано теж і епископів в Естонії, Латвії й Литві. З слів кореспондента виходить, що церква в Советах „не має сильного впливу на нарід", але тепер „має дещо більшу свободу, ніж її мала до війни".

НІМЦІ ЗАЧАЛИ СИЛЬНІШУ АКЦІЮ ПРОТИ ПАРТИЗАН

МОСКВА. — Ню Йорк Таймс пише, що німці розпочали сильну кампанію проти советських партизан. Вона має мати стратеґічну і політичну ціль, бо націсти почали тепер лекше обходитись з селянами в Україні й занятих ними російських територіях. Теж дуже розголошують „визвольну армію" ґен. Власова, російського квізлінґа. Усе те, як пишеться на те, щоби Совети застали спротив, як німці відступлять, серед свого власного населення.

НАД СВЯТОЮ РІКОЮ. — Американські вояки є нині навіть у Індії, і не один з них певно на власні очи бачить, як гіндуські жінки купаються, молячися при тому, в ріці Ганґесі, котру вони вважають святою.

НОВА ВЕЛИКА ЯПОНСЬКА ПОРАЗКА НА ПОЛУДНЕВІМ ПАЦИФІКУ

ВАШИНГТОН. — Скупе на слова военне звідомлення департаменту маринарки про военні події на Полудневім Пацифіку є зате багате змістом, бо виясняє обставини, серед яких американські війська посунулись далі наперед на Соломонських островах, займаючи Рендову. Виявляється, що японці вислали проти американської експедиції 110 літаків з найкращими бомберами, та що прийшло до завзятої боротьби, підчас якої американці знищили 65 ворожих літаків ,втративши 17. Втрачено теж транспортовий корабель МекКовлі, що був вдарений японською бомбою, а потім торпедою і затонув. Та не було при тому ніяких людських втрат, бо американське військо вже було виладуване з корабля на беріг. Комунікат подає ще про дальші американські посунення і заняття Віру Гарбор на Ню Джорджія Айленд.

ЯПОНЦІ ВТРАТИЛИ СИЛУ ІНІЦІЯТИВИ

ВАШИНГТОН. — Генрі Л. Стимсон, секретар війни, обговорюючи з часописними кореспондентами останні военні події на Полудневім Пацифіку, заявив, що японці понесли там тепер нову „цілковиту поразку", та що дальші події розвиваються „вдоволяючо". Та особливо важне те, що він ствердив, що японці тепер тільки обороняють свої позиції й втратили ту ініціятиву, якою вони так гордились. Та, казав Стимсон, тепер так є, що американці зближаються на цьому военному терені до дуже сильних японських баз, де є нагромаджені значні японські военні сили. Але, казав секретар, усе те взято під увагу, кожний дальший военний крок є добре уплянований.

ДЕРЖАТИ ЯПОНЦІВ ВЕСЬ ЧАС У БОРОТЬБІ І НАПРУЖЕННЮ.

ВАШИНГТОН. — Фредерик Джовнс, міністер оборони Нової Зеляндії, заявив, що населення його краю чується тепер щасливішим і певнішим, коли чує про нові перемоги Аліянтів на Полудневім Пацифіку. Каже, що він глядить на боротьбу з японцями під теперішню пору в такий спосіб, що Аліянтам треба постійно бути з ними в боротьбі, хоч нема надії, щоб уже тепер можна було завдаки Японії рішальний удар. На те останнє треба пождати, аж покінчиться війна в Европі, коли вже буде можна вжити проти Японії всі сили Аліянтів.

ВИПРОБОВУЄМО СПРАВЖНЮ СИЛУ ВОРОГА.

ВАШИНГТОН. — Обговорюючи війну на Полудневім Пацифіку та здобуття нових позицій в Ню Ґвіні (Нова Ґвінея) і на Дорджія Айлендс, военний коментатор Генсон В. Болдвин пише, що на це все треба глядіти як „на ще один засіб до цілі, на ще один крок на довгому, дуже довгому шляху до Токіо". Заповідає, що кампанія буде велика і важка.

НЕ ПІШЛО З ОФЕНЗИВОЮ ПРОТИ ПОВСТАНЦІВ В ЮГОСЛАВІЇ.

ЛОНДОН. — Вісім націстівських дивізій пробували зліквідувати повстанчу акцію в Югославії, щоби забезпечити себе перед інвазією Аліянтів. Та це не вдалось. Постанці розбили майже половину освої німецької сили.

ПРИЗНАЮТЬСЯ ДО НЕВДАЧІ З СУБМАРИНОВОЮ ВІЙНОЮ.

БЕРН (Швайцарія). — Дуже велике здивовання викликало те німецьке звідомлення ,в якому подано майже правду про субмаринову акцію в місяці червні. Отже німці признають, що вона була найслабша з усіх місяців за час війни. Значить, що й вони потверджують ті успіхи Аліянтів у боротьбі з ворожими субмаринами, про які говориться тепер в американських та аліянтських комунікатах, чи про які говорив ширше британський премієр. Подається, що субмарини затопили в липні кораблів на 107,000 тон. Що це означає, легко пізнати, коли возьметься під увагу, що, наприклад, у березні німці затопили аліянтських кораблів на 851,000 тон. Звідомлення признає Аліянтам, що знайшли добрий спосіб боротьби з субмаринами. Але додає ,що німці незабаром зачнуть теж вживати „нових метод".

НЕ ПОМОГЛИ 23 НАСТУПИ.

ЛОНДОН. — Таке кажеться в советському комунікаті про німецьку спробу здобути гору десь біля Старої Руси або Великих Лук.

ЯК БОМБАРДУВАЛИ АЛІЯНТИ В ЧЕРВНІ?

ЛОНДОН. — На Німеччину і окуповані німцями краї скинула британська повітряна сила в місяці червні понад 15,800 тон бомб. В тому самому часі американці скинули на тому самому терені до 3,000 тон вибухового матеріялу. А менше тому, бо в перших 10 днях червня не можна було Літаючим Фортецям братись за більшу акцію ,бо була дуже невідповідна погода.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА РАСОВИЙ МИР

Нарешті дітройтські й каліфорнійські расові заворушення розбудили громадянську совість, як це можна бачити з прерізних спроб розвязати так звану расову проблєму. Перший період розслідів різними публичними встановами, приватними й публичними, міськими, стейтовими й федеральними, вже проминув, і з усіх просто усюдів появляються пляни розвязки цеї заплутаної громадської справи.

З них два пляни вибиваються на перший плян. Один з них походить зо самого Дітройту, місця останніх найлютіших расових заворушень, а другий з полудневих стейтів, котрі є властивим розсадником цеї проблєми в Америці й котрі здавна вважаються знавцем цеї справи.

Дітройтський плян походить від так званого міжрасового комітету, встановленого посадником міста Дітройту спеціяльно для придумання пляну для полагоди расової боротьби. Цей комітет виступив з пляном, котрий він уважає одинокою розвязкою расової проблєми Дітройту; мовляв, не принявши цього пляну, місто мусить згодитися з резигнацією на повторювання расових заворушень. Жерело міжрасових клопотів, на думку 12 членів комітету, які приглядалися міжрасовим відношенням від багатьох років, лежить у натиску муринів за економічне й суспільне зрівнання з білими та спротив проти нього з боку білих. Натиск муринів, що далі, тим більше збільшується під натиском скрайних елєментів, але він мусить бути невдачним так довго, поки до цього не допускає більшість білих. Чим більше натискаються чорні, тим більше впираються білі, в слід за тим завзятіше озлоблюються скрайні елементи серед чорних. З такої оцінки ситуації комітет робить висновок, що одинока надія лежить у поміркованости обох груп: мурини мусять зрозуміти, що їх зрівнання може прийти тільки поволи, а білі мусять зрозуміти, що вони остаточно будуть мусіти уступити.

Полудневі стейти не дійшли ще в своїх заходах для розвязки расових відносин до подання пляну. Там щойно завязався комітет учених, для розсліду цеї справи та придумання пляну. Комітет одначе вже видно багато зробив для розвязки справи своєю поведінкою. Він приймає все стільки білих, кілько чорних. Він вибирає все найкращих речників для кожної сторони, і не дозваляє одній стороні майоризувати другої. І він трактує справу не як важну тільки для самих муринів, котрі в даному випадку є покривдженою, а тим самим більше заінтересованою стороною ,але як справу, яка мусить обходити обі сторони, головно зогляду на повоєнні умовини в краю. Словом, білі закинули своє становище домінуючого чинника й прикладом своєї співпраці з чорними, а не проповіддю показують, як треба справу розвязувати. І коли таке бачиться в південних стейтах, то чейже мається певно право сказати, що расове питання в Америці вже робить перший крок до розвязки.

Країна Звичайних і Свобідних Людей-Добряг

З нагоди „Форт оф Джулай" насуваються у такі важкі часи як теперішні цілком природно різні думки, що обертаються довкола Америки. І звязують вони нас ще тісніше з американською землею просто тому, що переконуємось, що тут нам ще найскорше можна здійснювати те, що вважаємо в життю людини найціннішим.

З цього боку незвичайно цікаве те, що пише в „Камон Ґравнд" (за літа 1943) славна американська письменниця **Перл С. Бак** в статті: п. н. **„Чим є для мене Америка?"**

Перебуваючи більшу половину свого життя поза Америкою, Перл Бак, вернувши на рідну землю, глядить на американців зрівноваженими очима. Глядить як така, що бачила чужі краї і народи і пізнала різні культури, як теж як така, що наслухалась десятками літ, як про Америку розповідали казки як про надзвичайно багату країну з надзвичайно високим життєвим стандардом і т. п., що їй не дуже то імпонувало. Та щож тепер привязало Перл Бак до Америки? Отсе і є те цікаве, про що хочемо згадати.

Отже в першу чергу те, що вона переконалась, що її рідний край є такий самий як й інші краї. Що тут, як і по всіх інших краях, люди теж мучаться, щоби розвязати одні й ті самі проблєми, що існують і по інших краях, а саме: як дістати роботу і заробити на життя, щоби виховати дітей і забезпечити старість. Вона переконалась далі, що тут нема ніяких „казочних" багатств, а люди, як і всюди інде в світі, добре мучаться, як звязати докупи кінці й заплатити на час податки, а при тім мати ще час, і засоби, щоб трохи повеселитись. З одного такого побажання, каже Перл Бак, ми вивязуємось краще інших народів, а в другому випадку іде нам гірше. Але так є всюди, у всіх краях, у всіх народів...

Отже так є, що в Америці маємо властиво до діла з „звичайними людьми". З такими, що намагаються знайти способи, як краще жити і себе забезпечити, та як поставити кращу владу. За те вони не є заклопотані ніякими „імперіялістичними" амбіціями, ні тим, щоб насилу держати при собі якісь чужі народи чи території.

Одним словом, пише Перл Бак, маємо тут до діла — з демократичним народом, з краєм демократії. З народом, що своїм характером такий простий, як та природа, що його окружає. Та саме у тій простоті, у тій природній простоті, лежить, на думку Перл Бак, і незвичайно велика сила американського народу.

Тепер завдання, щоби ту силу, ось ту простоту, що отверто й просто каже, що відчуває і чого хоче і відповідно до цього поступає, надалі задержати. З цього боку Перл Бак не може навіть стерпіти, як стріне такого американського дипльомата, що хоче наслідувати дипльоматів „старої школи". Каже, що хитрунство й крутійство може лицювати дипльоматам „старих" народів, але не американцям, що є молодим, простим і правдомовним народом.

Сила ось тої американської простоти, отвертости і правди пише Перл Бак, виявилась в Американській Декляраціі Незалежности, що просто й виразно каже, що це є право народу скинути владу, що надуживає своїх прав чи узурпує такі, яких нарід їй не дав. Перл Бак каже, що американці виграли боротьбу і дістали незалежність, бо поставили справу дуже просто, ясно й природно. Ось ту свою силу вони виказали теж і тоді, коли Линколн проголосив проклямацію про надання волі невільникам.

Ось так, пише Перл Бак, як в одному так і другому випадку американський нарід підтвердив, що свобода є для нього найбільше добро, та що він готов зважитись і на війну, якщо треба аж такого способу, щоби ту свободу оборонити.

Коли стверджується ось таке щодо минулого Америки, то, цілком природно, треба згадати і за теперішню війну. І треба, каже Перл Бак, теж і тепер сказати в простий і ясний спосіб, що так, як ми не хотіли і не хочемо бачити ніякої неволі на нашій землі, не хочемо її бачити теж і деінде. Значить, треба сказати простим і отвертим американським способом, що ми американці, боремось за те, щоби стали свобідними — всі краї і всі народи.

Перл Бак, як знаємо, є великою чемпіонкою китайського народу, а теж пропаґаторкою незалежної Індії. Мимоволі, коли читається її чудові образки з китайського життя, що передають зразки старої китайської культури, аж хочеться крикнути: Боже! Коби так український нарід міг мати таку людину, щоби так з ним зжилася як Перл Бак з китайцями і так глибоко відчула усе те, чим живе душа того народу. Як теж приходить на думку, що якщоб Перл Бак знала добре Росію, то пишучи про Китай і Америку, інакше дивилась би на Росію, в якій вона, на жаль, не добачує „індійців", яких змагання до самостійности вона бере в оборону, та якими були і є в Росії різні народи, що не мають політичної, культурної, національної та економічної свободи — завдяки російському імперіялізмови.

Та вертаючи до Америки, ще згадаємо, що Перл Бак настає, щоби наш край не дав себе звести на лиху дорогу, а остав тим, чим був досі, бо інакше буде зненавиджений як зненавидженими є ті, з якими тепер боремось. Ось тому є вона проти усяких проявів фашизму, добачуючи його в діяннях тих американців, що думають про американський імперіялізм, чи в намаганнях кількох одиниць взяти в свої руки міжнародний б и з н е с. Цього, каже Перл Бак, Америка мусить вистерігатись. Вона має остати надалі країною з простим, чесним і приязним народом, найдемократичнішим з усіх народів у світі.

Та щоб так було, треба нам усім про це дбати. Треба користати з свободи слова, памятаючи, що ми самі правимо собою, а ті, яким даємо владу вибором, є нашими підданими, а не ми їхніми.

Наш край буде таким, яким ми його схочемо мати. А він повинен бути таким, яким є американці, що є вільними і незалежними в думці і поведенцю, простими і добрячими та такими, що їх ніщо не залякає.

Ми є, каже Перл Бак, багаті, але в тому розумінню, що ми — свобідні. Ось і тому ми не можемо програти цеї війни, бо якби її програли, то програлиб те, що є в світі найдорожче — свободу.

ІКЕС ДО МАЙНЕРІВ

Секретар внутрішніх справ Гаролд Ікес видав, у своїм характері адміністратора солідних топлив війни, заклик до майнерів у справі страйку. Цей заклик є важним покажчиком для політики уряду в таких справах, а рівночасно могутнім причинком до встановлення єдности в краю, яка тепер є доконечною умовиною досліху воєнного зусилля.

Вихідною точкою промови Ікеса була конечна потреба вугля для краю й повної перемоги Обєднаних Держав у цій війні. Вийшовши з цього заложення, Ікес з натиском заявив, що ввиду такої конечної потреби вугля для ведення війни, вугля мусить бути добуване та що всякі перешкоди, які стоять тому на дорозі, мусять бути усунені. Коли брак єдности є тою перешкодою, то він мусить бути усунений. Воно мусить бути добувані без огляду на те, чи існує контракт між майнерами й зарядом копалень, чи не існує. Вугля муситься добувати, чи майнери дістануть підвишку, чи не дістануть.

З цього одначе ще не виходить, говорив Ікес, щоб він не признавав існування виразних трудноців серед майнерів, або щоб вони не мали слушних жалів. Він зовсім рішучо заявив, що на його погляд, майнерам діються різні кривди й він висказав запевнення, що вони колись будуть усунені. Але тимчасово, говорив він, „всі ми мусимо далі служити, поки не мине потреба", не оглядаючися на економічні трудноці. Словами про службу він натякнув на воєнну службу: видно він уважає добування вугля, конечного для ведення війни, певним родом воєнної служби.

Він пригадав майнерам, що не вони одні мають слушні жалі. Мають їх і фармери, і фабриканти, і різниці, і робітники взагалі.

„Одначе нині", казав він, „коли, на передодні найбільшої військової кампанії історії, ми мусимо кинути для одної цілі кожний мясень, кожну жилу, кожну унцію крови й всю відвагу, на яку нас стати, не вільно ставити жалів якоїнебудь людини або ґрупи людей понад нашу військову ціль".

„Чи є хто такий, який, подумавши про страшні наслідки розгрому, не згодився би з тим? Або чи є між вами ще такі, які ще не переконані, що ми не граємося тут у ніяку забавку, або що ми міряємося зброєю з якимось слабим противником? Якби ще такий був між вами, що й він прийме осторогу від мене, що недалекий уже той час, коли ми будемо мати такі сильні докази великанських розмірів боротьби, що вони переконають навіть тих нечисленних слабодухів, які ще могли би сумніватися".

Звертаючися до вугільної ситуації, Ікес порадив людям дивитися краще на великі діла, які будуть записані історією, а не на місяці торгів, сварок, усних напастей, якими зазначилися останні місяці так збоку власників, як з боку майнерської юнії. Продукція вугля виносить річно 600 міліонів тон, а страйки в травні й червні оставили дефіцит 23 мілонів тон, який майнери повинні відробити.

Не дивлячися на те, що нині вже кожний розуміє вагу безперервної продукції вугля, існують ще заряди копалень, які ставлять опір заведенню шести-дневного тижня, а деякі інші пробують усунути з контракту постанови про півторазову заплату за шестий день праці. З другого боку, власники нарікають, що поширення абсентизму серед робітників утруднює добування вугля в потрібній скількости.

Ікес заявив далі, що подібно, як президент Рузвелт, він теж стоїть за право майнерів належати до юнії. Він вірить у приватну власність, і не має наміру забрати копалень від їх правних власників. Одначе уряд мусів перебрати нагляд над майнами, бо „ми мусимо мати кожну тону вугля, яку ми можемо добути, і то так скоро, як скоро ми можемо її добути зпід землі".

Він признавав, що майнери назагал свідомі відповідальности супроти держави, як супроти своїх братів і синів у збройних силах краю. Тільки певна меншість майнерів ще далі пробує переконати більшість, що майнерів хтось продає, як рабів, хтось, котрого ймення вигідно згадати.

Ікес звертався теж проти демаґоґічних арґументів, що мовляв без контракту між майнерами й власниками копалень майнерам не вільно вступати на землю копальняних підприємств. „Вуглеві копальні є нині під опікою Злучених Держав. Майнери це громадяни Злучених Держав. Вони зовсім не нарушують чужої власности, коли вони йдуть до копалень копати вугля, котрого потребує край. Головно, коли копальні є під опікою уряду Злучених Держав. Якщо є яке нарушення прав, то його допускаються ці, що радять майнерам не копати вугля... Уряд не продає своїх громадян у неволю. Для вищих причин державної політики, уряд може інколи сказати: „Цього не робіть!" або навіть: „Цього ви не добєтеся тепер, без огляду на те, як слушно це вам не належалося би".

Наконець Ікес запевнив майнерів, що уряд не має ніяких тайних зобовязань ні супроти Джана Луиса, ні супроти майнерської юнії, ні власників копалень. І уряд не дасть ніякій стороні ніякого першенства над іншими. Уряд сподівається, що майнери й власники зчасом дійдуть до постійного порозуміння.

ГРИГОРІЙ КВІТКА-ОСНОВЯНЕНКО

ЩИРА ЛЮБОВ

18)

У вівторок ранком увійшов Олексій у велику хату і сів житія читати. Галочка, у кімнаті помолившися щиро Богу, увійшла до батька, насилу ногами переступає, і зараз пала до ніг вітцівських.

„Поратуй мене, таточку, голубчику!" аж закричала Галочка, заливаючися слізми. „Не дай мені зовсім пропасти!"

— Що таке, що, моя доненько? кинувся її піднімати Олексійш дивуючися, що це з нею таке. Устань, моя кришечко, моя лебідочко!

„Не встану, пан-отченьку, поки мене не звеселиш, поки не втішиш, кажучи, що зробиш, об чім я у останнє тебе попрошу!"

— Усе, усе зроблю, моя зірочко! Хіба ти мене не знаєш, що я рад душу за тебе положити...

„Спасибі тобі, мій таточку ріднесенький! Не відкажи і теперечки!" та і устала на вколінки і цілує його руки. „Пан-отченьку, голубчику! Віддай мене заміж!"

— Добреж, моя доненько! Насилуж то ти надумалася! Я й сам хотів тебе об тім прохати. Отсеж він незабаром і буде. Або наймім кого, та й пішлім до нього, щоб швидче їхав.

„Ні, пан-отченьку! Сховай мене від цієї біди! Віддай мене, тільки не за нього..."

— За когох, доню, тебе віддати?

„За кого хочеш, за кого здумаєш, таточку! аби не за нього. Поспішай, пан-отченьку, поки він не приїде".

— Що це ти, Галочко, надумала? Устань бо, та сядь біля мене, пригорнися до мого серденька і розкрий мені свою душу, що це за думка така?

„А от, таточку, яку думку мені не хто, як Бог післав. Туж-туж він вернеться, пристане, не до мене, а до вас; приведе людей, начальників своїх; а ті — що їм за діло до нашого щастя? аби йому услужити — стануть вас уговорювати, прохати, зібють вас з думки об моїм щасті; ви звелите мені йти, а тут ще і моє серденько змовиться з вами... Я піду, усе одно, що і на видиму смерть!... Скільки я не роздумувала, як то не розбирала, не приходить мені бути панею. Я пропаща все одно, хоч так хоч сяк; тільки те, що пішовши за нього погублю і його на вік! От що мене вбиває! Так щоб положити один кінець, віддайте мене, батеньку, заміж! Тоді він, побачивши, що нічого робити, сам покине такі думки і... знайде своє щастя!...

— Будеш же ти щаслива, доню моя, з ким іншим? Чи не погубиш же ти себе, віддавши себе нелюбу, та ще і цілий вік з ним жити?

„І вже моє щастя! Однаковісенько мені страждати приходиться! Хтоб не узяв мене, то коли не він, усяк мені нелюб. Нехай він розвяжеться зо мною, він розумний, опісля дякуватиме мені".

— Так збавиш собі віку! Ти зажуришся!

„Отсе мені тільки кріпко тяжкий час, поки усе станеться, а там... Таточку! я постила, я молилася; здається мені, що я добре роблю. Мене Бог не оставить, я ще втішу тебе при твоїй старости".

Довго вони собі так розговорювали... і що то, як люди з розумом? Порадилися, потолкувалися, обсудили діло кругом, так і є: приходиться Галочці, щоб не зїсти чужого віку, йти за свого брата, за рівню. „А то з правди", сказав Олексій, „не стерплю, переміню свою думку, приставатиму до тебе... бо кріпко гарний чоловік!... О, що жалко мені його!..."

„Тим то й треба поспішати, кінчати наше діло, а то як разом набіжить, тоді пропала я!..."

— За когож тебе, душко, віддати? Вибирай сама; ти знаєш усіх женихів, що ще й недавно засилали людей; скажи, зараз пішлю і таке весілля зроблю, що ну! щоб туга не відзивалася ні в мене, ні в тебе".

„Не хочу я, пан-отченьку ні за кого з тих женихів. Вони пишні, багаті, будуть вередувати. Тяжко мойому серцю буде у перші роки, а вони не дадуть мені воленьки і гаразд поплакати об моїй долі. Чи не знаєш, таточку, якого сироти у бідности? Візьми його у прийми, віддай йому й худобу нашу і мене нещасну. Він буде за добро, що йому зробимо, нас поважати і мною таки не так буде орудувати. Знайди такого, приведи і скажи мені: це твій мужик; а у ноги поклонюся!"

Фовго думав Олексій, де і кого у зяті узяти; далі і каже: „Доню, Галочко! коли так, йди за Миколу!"

„Добре, пан-отченьку!" відразу сказала Галочка, а на серце мов кусок леду спав, бачачи, що усе ближче, усе ближче завязується їй світ. А хтож то такий Микола?" далі спитала.

— Микола круглий сирота, чесного, гарного роду, тільки бідність така, що й не було і нема нічого. Я, бачивши, що він є парень розумненький, роботящий, раду на все знає, перемовив його від купців, ще йому пятнадцятий рік був, і обіцяв нагородити його. І що то придався парень! За усе зробить, ніколи не лінується, хазяйського добра як ока береже і, спасибі йому, багато зберіг і доглядів мого. Я його, куди треба, посилаю з хурою; усе зробить, як ліпше, і раду у всім привезе. Він, як є між купцями приказчик, так він в мене права рука моя. І товариство поважає його: знаєш, часом буває, зайде спір, лайка; він їх усіх розсудить і по усій справедливости розбере. Та він же собі і чепурний, і моторний, і красивенький...

„І вже, таточку! мені цього хоч і не кажи!"

— Так коли так, доню, так так. Коли вже певно намірилась йти за когонебудь, так йди за Миколу.

„Піду, таточку, з великою радістю. Зробиж милість, пан-отченьку, поспішай швидче! Колиб можна, щоб сьогодня нас звінчали?"

— Як це можна? Колиб хоч у цю неділю...

„Приїде, таточку, приїде! І усе наше пропало тоді!"

— Вжеж що робить? треба прибратися...

„Яке тут прибирання? Чи до танців тут, до скоків? Аби у закон уступити. Моє сирітське діло. А то щоб часом за приборами ви мені не наробили гіршого лиха".

Радилися, радилися, а далі дочка таки виплакала у батька, щоб завтра вінчатися і щоб не було ніяких порядків, що треба по закону. Каже Галочка: „Він сирота, і я сирота! Чого тут? Покликати самих старших родичів, поблагословити, звінчайте нас; що Бог дасть, пообідаете, чим здумаєте, погостите гостей, та й розпустите їх. Я не піду ні дружечок збирати і не хочу ніяких пісеньок. Це весілля — теж похорони".

Як сказала, напрохала панотця, той так і положився.

— Требаж, сказав Олексій, покликати жениха.

(Дальше буде).

Чого Бажають Українці?

(Надіслане з Канади)

Повище питання часто ставлять ті наші співгромадяни-американці, які недавно довідались, що попри російський — істнує теж і український нарід. Те саме питання ставлять також ті не-українці, які від довшого часу знають, що є два народи: російський і український. А також те питання ставлять часто і ті, яким і досі неясно, чого якраз бажає собі український нарід в Україні.

Ті „опікуни", що в давнині і ще недавно „опікувались" в Україні українським народом (а вони стараються опікуватись також і нами, американцями і канадійцями українського роду), витворили опінію в демократичнім світі, що український нарід не бажає самостійности, що Україна провінція, яка повинна одержати самоуправу — от і все. Таке стараються вороги України вмовити в світову опінію, коли вже не мож заперечити, що український нарід істнує, та що є два окремі народи: російський і український. Дехто постійно ще далі натякає, що український нарід не здібний сам собою правити, а інші повтаряють свідому брехню, що український нарід не бажає самостійности.

Українці вже доказали, чого вони бажають. Виявом їх бажань була Українська Народня Республика. Це головний і дійсний доказ цього, чого бажав і чого сьогодні бажає український нарід. Бажає він свободи — самостійности. Демократичні й самостійницькі сили в Україні зістали хвилево переможені й по довгій царській неволі прийшла знов диктатура і неволя. В теперішніх відносинах наші брати в Україні не мають змоги сказати ясно, чого собі бажають.

Чесні наші співгромадяни, американці і канадійці, чують сьогодні всіляке про український нарід. Розуміється, що здорово думаючі люди знають, що правду про українців в Україні можуть сказати найкраще їхні однокровні брати. А що ми тут таки ще замало про це говорили, тому і далі істнує питання: Чого бажають українці?

Ворожі українцям пропаганди говорять своє і дбають про свої інтереси, а не про інтерес українського народу. Вони працюють для своїх. А наш обовязок, як тих, що з української крови, стояти за правду наших братів. Тому і треба нам далі інформувати американців і канадійців щодо цього, чого бажають наші брати в Україні. Чесні люди повірять, що вони не бажають собі ярма, неволі, а свободи, самостійности!

Між нами суперечок про це, чи бажає український нарід самостійности — нема. Комуністи і кацапи — це інша порода. А як хто сьогодні хитається, то тільки тому, що стратив надію на справедливість для всіх народів і думає, що український нарід буде обдурений теж і тим разом. Вони не бачать для українського народу виходу і захитавшись від сильного подуву вітру роздумують над тим, котрий окупант був би ліпший для українського народу. Цим не кажемо, що вони бажають для українського народу нової неволі. Нема сьогодні українця в світі, що свідомо бажає, щоб його брати надалі зістали в неволі, коли інші народи матимуть нагоду відзискати самоуправу і незалежність. Одначе в деяких українців вмовлено, що українці дуже „малий" нарід і як такий, ніби для своєї оборони, мусять піддатись під якусь „опіку". А ті, що не вірять в спромогу українського народу визволитись з ярма, оглядаються, хто саме був би „кращим опікуном" над українським народом. Та припустім, що навіть так є, то й в такому випадку не нам вибирати „опікунів" для українського народу! Тимбільше, що добре знаємо, чого собі український нарід бажає.

Тому ніхто з нас не повинен давати себе збаламутити щодо цього. Український нарід нам виразно переказав, чого він хоче і за що він кладе жертви. Не ярма і неволі, а самостійности він собі бажає. Здоровий розум вказує, що в українського народу це, а не що інше в серцю і в думці. Коли інші народи світу борються за незалежність, то чому український нарід мав би бути винятком? Тому іде про те, щоб усім нам задержати надальше холоднокровність. Знаємо, що визвольні змагання українського народу мають ворогів, що кажуть інакше. Та ми стіймо твердо на тім становищу, що всім народам належиться самоуправа і незалежність. Це є згідне з воєнними цілями Аліянтів. Навіть міг би повстати сумнів щодо нашої льояльности, якщоб ми не взяли в оборону своїх кровних братів, якщоб ми не інформували, що український нарід бажає визволитись з неволі. Як чесні громадяни свободолюбивих країн, ми зобовязані говорити правду про наших однокровних братів в Україні. Ми не сміємо заперечувати змагань українського народу до самостійности! А ми заперечуємо ось такі змагання українського народу до визволення до певної міри і тоді, як мовчимо про українську справу. Нам треба поінформувати завчасу всіх, щоб в будуччині ніодин політик не міг казати, що він не знав, чого якраз бажає собі український нарід.

Дехто побоюється висказати правду. Думає, що то „небезпечно", бо українська визвольна справа має завзятих ворогів. Та памятаймо, що Україна якраз тепер є під німецькою окупацією. Зогляду на це, що український нарід є в неволі німецькій, всі американці українського походження мають повне право говорити про його визволення спід націстського ярма і про те, чого він собі бажає.

Тож працюймо друзі!

Не забуваймо повсякчас пригадувати, що свобода і самоуправа належиться усім народам, як це заявив Сомнер Веллес. Отже й українському народови. Ми є за справедливість для усіх! А українці бажають собі тільки цього, що й всі інші народи світу. А це — свободи, справжньої свободи.

П. Хомяк.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

НА САЛВІНСЬКОМУ ФРОНТІ. — Вибрані відділи китайської армії здержують наступ японців на провінцію Юнан. Перед боєвим окопом у формі зигзагу вибухає китайська бомба.

Петро Березин

ТОТАЛІТАРНІ ДЕРЖАВИ БОЯТЬСЯ ІНВАЗІЇ

(ОНА). — Був час, коли наші вороги хвалилися, що на світі нема такої сили, якаб потрапила їх перемогти. Німецьке радіо не переставало ґудіти, що націсти мають найкращу армію, найліпшу воздушну фльоту і найбільше підводних лодок, які, опанувавши моря, винищують своїх противників голодом. Німецькі пропаґандисти переконували світ, що їх вожд є незвичайно ґеніяльний чоловік, якому не дорівняє ніякий демократичний лідер на світі.

Подібні теревені пускали в світ й італійські крикуни про Мусолінія. Відомий голосник італійського диктатора, Вірджініо Ґайда, впевняв закордонних слухачів італійського радія й читачів італійської преси, що динамічний капраль з першої світової війни не допустить до упадку так званої італійської імперії, а навпаки, приступивши до війни по стороні Німеччини, він переможе всіх ворогів і зробить Італію першорядною державою на світі.

А нині? Нині наці-фашисти інакшої співають. Вони вже більш як місяць бють в дзвін тривоги, що наступає велика аліянтська інвазія Европи. Кожна їх радіовисильня передає в світ новинки про те, що Обєднані Держави приготовляються до наступу, та що він може початися кожної хвилі.

У Вашинґтоні ніхто цього не перечить. Всі знають, що Обєднані Держави приготовляються до наступу на підбиту Гітлером Европу, але коли це станеться — ніхто точно не знає. Розуміється, що знає наша головна команда, але вона нікому нічого про це не говорить. Націсти також знають, що ми приготовлямось положити їхньому панованню кінець. Вони посилають свою повітряну розвідку приглядатися, що ми робимо в Африці, знають, що ми маємо там склади амуніції, та що роблять там наші вояки. Націсти мусять це все знати, бо вони мають в Еспанії своїх шпіонів, які слідять за кожним рухом наших армій. Німці удержують своїх шпіонів також і в Португалії, Швеції, Туреччині і Швайцарії. Їх люди підслухують розмови і роблять все можливе, щоби вивідати, відки саме і коли ми на них вдаримо.

Розуміється, що це не легка справа і німецькі шпигуни не все можуть підслухати й бачити, що і де ми робимо. Вони тільки можуть догадуватися на підставі того, що робиться в Північній Африці. Вони припускають, що Обєднані Держави не висилають там свого війська на „пікнік", але що вони збираються почати наступ і положити націстському правлінню кінець. Тому власне такий крик почали. Давніше, то і Гітлер і Мусоліні чванькувато заявляли, що Обєднані Держави не встані зробити інвазію Европи, а сьогодні вже інакшої піють. Діставши добру лекцію під Сталінґрадом, а потому в Північній Африці, тоталітарні лідери прийшли до переконання, що сила демократичних країн вже зросла до тої міри, що Обєднані Держави не тільки можуть зробити інвазію Европи і визволити поневолені народи з націстського ярма, але й розбити наці-фашистську спілку раз на все. Тому власне тоталітарні пропаґандисти такий крик зчинили. Аліянти ростуть в силу, а держави осі занепадають. Це вже сьогодні кожному ясно. Д-р Ґебельс і Вірджініо Ґайда найшлися в дуже прикрому положенню, бо мусять пояснити своїм народам, як то сталося, що нібито немічні демократичні народи могли виставити таку велику і сильну армію, яка сьогодні загрожує тоталітарному пануванню в Европі. Чейже згадані ґолосники Гітлера і Мусолінія постійно говорили своїм людям, що німецька й італійська армія є непереможні. Мусять вони щось сказати і своїм сателітам, яких впевняли, що німецька сила є непоборима, та що сателіти мусять погодитися з тим, що будуть належати до Німеччини раз на все. Тепер показується, що німецькі й італійські пропаґандисти переборщували на два боки: себе забагато перехвалювали, а силу демократичних країн не доцінювали. Вони нарочно так вели свою політику і тепер, загнавшись під дурного хату, мусять щось людям сказати.

Розуміється, що це не легка справа. В Европі вже не тільки поневолені націстами народи знають, що в Північній Африці находиться велика армія Обєднаних Держав, а й самі німці вже переконалися, що Ґебельс їх обманював, коли говорив, що Аліянти не мають доброго війська. Поневолені народи чують, що наближається кінець націстському панованню і моляться Богу, щоби він прийшов якнайскорше. Це факт з яким лідери держав осі мусять числитися. Зрадник французького народу Пієр Ляваль, виголосив недавно промову, в якій жалівся, що як французи довідалися про інвазію Північної Африки, то серед народу була запанувала така радість, що він не міг на те все спокійно дивитися. Він гадає, що французький нарід не повинен тішитися з приводу аліянтської перемоги і ганив французів, щоби інакше поводилися. Будьмо певні, що така радість панувала й серед інших підбитих націстами народів в Европі.

Німці все те знають і їм мороз йде по тілі. Тому власне наці-фашистська пропаґанда постійно страшила людей аліянтською інвазією. Переборщувала в сотеро наші сили і казала, що наші війська будуть жостоко мститися на цивільнім населенню. Берлінська радіовисильня навіть встановляла час інвазії. Встановляла лиш на те, щоби потому могла сказати: бачите, Аліянти побоялися робити наступ. Так робили всі контрольовані націстами родіостації в Европі. Зразу бубнили, що Обєднані Держави згромадили кольосальну військову силу, встановили день наступу, а потому його не виконали. Не виконали тому, що боялися.

Значить, що німці, пустившись на обман, не перестають ним послугуватись. Впрочім, вони вже іншого виходу не мають. Мораль німецького народу вже впала і пропаґандисти стараються піднести її тим, що нібито Аліянти побоялися виконати напад на Европу, бо вони вважають, що Німеччина ще сильна, та що нібито вони не можуть з нею мірятись. Розуміється, що все те є брехня і націсти це дуже добре знають. Що Обєднані Держави приготовляються до наступу — це правда, але коли саме вони його виконають, те лиш головна команда знає. Наці-фашисти вже чують, що приходить „криска на Матиска" і тому починають нервуватися.

Право й Обовязок Прилюдної Критики

З вибухом війни між Злученими Державами й їх теперішними ворогами прийшло якесь приголомшення. Урядові чинники нерадо гляділи на критику їхніх заряджень, а преса прямо не знала, що вільно писати, а що ні. Щойно з часом відносини якось уложились і появилися урядові інструкції для різних бюр, почала правильно функціонувати цензура, ситуація вияснилася.

Так звані „чужинні ґазети", тобто преса, що пише не-англійською мовою, була спочатку збентежена. Це було тимбільше оправдане, що не було ніяких правил ані інструкцій, а деякі редактори ґазет в чужинній мові зачали цькувати на своїх співтоваришів з інших ґазет. Та до певної міри ця язва минула і тепер випливає все на чисту воду. Показується, що майже нема в Америці збірнот чи ґруп, які відносилисяб ворожо до батьківщини, а нельояльні одиниці трапляються не лише між людьми уродженими поза границями Злучених Держав, але теж і між родовитими американцями. Урядові бюра, що слідять за діяльністю чужомовних ґруп прийшли до висновку, що не лише непотрібно роздувати поодинокі випадки нельояльности, але навпаки, їх треба ізолювати, а всіх громадян, що працюють і дійсно помагають до воєнної перемоги, вважати хосенними й вартними одиницями.

Згодом виявилось, що навіть шкідливі затії одиниць не все мусять походити зо злоби, бо буває, що брак досвіду спричинює шкоду. Не треба далеко глядіти за прикладами. Безупинні зміни в персоналі самої воєнної адміністрації у Вашинґтоні вказують, що й між верхівкою можуть знайтись люди, що не відповідають своїм завданням. Нераз на конференції з представниками преси сам президент вживає слів, що вказують на такі обставини. Показується при різних нагодах, що особисті непорозуміння, амбіції, аспірації, захланність, нечесність і такі інші недостачі характеру не дадуться управильнити ні законом, ні загрозою кар, ні страхом перед прилюдною опінією.

Америка звісна з частих перемін в мирних часах. Коли одна партія дійде до влади, назначує на найвищі становища нераз таких своїх людей, що є шкодою для загального добра. А що кожен такий достойник має якісь передвиборчі зобовязання для різних „низьких чинів", то зо зміною адміністрації приходить нераз дійсне замішання. Найспосібніших та досвідчених людей усувають з їх становищ свіжі одиниці, нераз і мало спосібні, а коли вони покінчать свій час, то їх знову усувають інші і так у безконечність. Та хто знає на це зараду, той може її подати. На це є преса, на це є зібрання, на це є „голоси читачів" в ґазетах, щоб подавати фахові ради навіть найвищим урядовцям. Це є традиційне право американської демократії і треба його виконувати. І так теж виконують його люди зрілі. Доказом цього є голоси в найповажніших та найбільш почетних ґазетах з нагоди уступлення харчового адміністратора Дейвиса, або з нагоди критики віцепрезидента Волеса на поступки секретаря торговлі Джонса та на його відповідь. Очевидно, така спірка це навіть на американські відносини правдивий дивогляд, але це є привилей американської демократії і ще багато часу уплине, заки в Злучених Державах витворяться якісь утерті звичаї та неписані правила поведінки вищих та нижчих урядовців.

Отже, хто проповідує плазунство та сліпий послух недосвідченим провідникам, цей не є справжнім американцем. Він може бути добрим плазуном, але лихим громадянином. І ті, що пописувалися своїм плазунством, оплюгавлюючи український рух, самі найліпші переконалися, що далеко з тим не зайшли. Бо Америка не потребує плазунів, але свідомих громадян, що мають відвагу сказати тверде критичне слово, якщо воно потрібне.

(С)

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

На Дім Відділів У. Н. Союзу.

На Дім Відділів У. Н. Союзу в Шікаґо зложили досі $2,429.59, а тепер подаємо $79 з Великодної Писанки, а $236 з річниці Дому. Разом до 13. червня зложено всіх жертв на ту ціль $2,744.59.

Великодну писанку на Дім Відділів У. Н. С. зложили: Д. Забіяк $47; Іван Бойко $25; Йосиф і Анастазія Кочан $2; по $1: М. Баран, Д. Ґой, Ф. Васильовський, С. Тимець, Т. Шпікула.

В день Річниці Дому, дня 13. червня, зложили такі жертви: Бр. Св. Стефана, від. 221 $90; Данило Гутман $10; Рождество Пр. Діви, від. 259 $10; по $5: Т. Шпікула, адв. Р. Ів. Смук, М. Баран, Ів. Сливка, С. Солтис, Н. Дуб, М. Турко, В. Гоpинь, Д. Ґой, Наталія Ґой, Володимир, син панства Ґой з війська; Роман Падяк з війська $2.50; Володимир Падяк з війська $2.50; по $2: Н. Николишин, Ів. Рібей, А. Фединська, К. Шемердяк, Г. Дацьків, син панства Сливка, Іван з війська; по $1: Г. Бобик, Ірина Шевчук, С. Брудний, Марія Брудний, Стефанія Брудний, В. і Анна Стронський $2; Анна Притула $1, дальше по $1: М. Скура, А. Шміґельський, В. Забитко, Остап Забитко, А. Шведа, Стефанія Дутчак, Д. Шостак, Т. Кривовяз, Н. Васильовський, П. Плюта, Марія Ґресько, О. Любас, Ф. Васильовський.

Члени Товариства ім. Д. Вітовського, від. 301, зібрали жертву на своїх місячних зборах. Жертвували: з каси Товариства $5, Павло Підлісний $5, Лука Доманчук $3, М. Горний $2, Стефан Семенюк $2, Іван Мотлюк $2; по $1: Т. Ляшок, А. Семчук, К. Січевський, П. Гнатишин, В. Сенів, Ів. Кулинець, М. Штогрин, В. Галущак, Г. Гриньків, А. Галущак, Т. Сцімборський, М. Савчин, В. Чепіль.

Г. Дацьків,
касієр Дому Відділів У. Н. С.

NOTICE TO READERS OF THE UKRAINIAN WEEKLY

The next issue of the Ukrainian Weekly will appear on July 10. —Ed.

— Чому сардинкам стинають голови?

— То ти такої дурниці не знаєш? Щоб змістилися в бляшанці.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 155, подає до відома всім членам, що піврічні збори відбудуться в пятницю, 9. липня, в годині 7. вечір. Просимо членів прийти на означений час. Будуть важні справи до полагодження і буде звіт уряду і контр. комісії з піврічного діловодства. Будемо приймати нових членів до Тов. і У. Н. Союзу без вступного. — За уряд: М. Чумер, секр.

Жінка в Ролі Мужчини...

Відносини мужчини до жінки і навпаки скривають у собі багато таємниць і загадок. Не у всіх людей фізичним половим прикметам відповідає вдача. Це вже давно запримітили в щоденному житті, що більше, говоримо іноді про жінки, які мають „мужеську вдачу" і навпаки — про мужчин, що є „бабами" по вдачі.

Вчені психольоги займалися тим питанням і прийшли до того самого висновку, впроваджуючи при тому досить докладні і влучні ріжниці й означення.

Відомий віденський фільософ-психольог Отто Вайнінгер доказує у свому славному творі п. з. „Пол і характер" рішуче, що в кожному мужчині і в кожній жінці є поміщані мужеські прикмети з жіночими. Індивідуальні ріжниці між мужчиною й жінкою зазначуються в той спосіб, що в одному випадку переважають прикмети чисто мужеські, в другому — жіночі.

Та не все перевага мужеських прикмет припадає на мужчину. Часом буває така перевага також у жінки, і тоді в її житті трапляється багато життєвих і психольогічних конфліктів.

Автім і фізіольогія вчить нас, що навіть фізичні полові прикмети нерівномірно розвинені у кожної людини і що можна стрінути жіночість будови в мужчин та мужеськість у жінок.

До таких без сумніву „мужеських" типів у вдачі, характері та може й будові, належали ті цікаві жінки, що про них говорять багато з приводу їх незвичайних життєвих пригод, які були наслідком їх характеру.

Всі ще добре памятаємо події з останніх літ, коли то при допомозі відповідної операції жінка — здебільша спортсменка (нпр. чешка Ковбакова) переміниласл в мужчину.

Сьогодні розкажемо про кілька жінок, що не переходили операції, а все таки жили як мужчини і тільки припадок відкрив їх справжній пол...

Вояк, якого при бранці не оглядали.

Марія Амбре, одинока донька численної родини, виховалася серед хлопців. Від дитячих літ носила хлопячі убрання, все перебиралася в товаристві хлопців і ніколи не бавилася з дівчатками.

Товариства дівчат просто не терпіла. Коли родичі хотіли віддати її до монастирської школи, вона збунтувалася: побут у школі між дівчатами був для неї правдивою мукою, бо вона була переконана, що жінки не є для неї відповідним товариством. У домі її родичів бував доволі часто сусід Терент Оган, в якому Марія залюбилася. Він став для неї ідеалом мужчини, хоч на те зовсім не заслуговував.

Коли вибухла перша світова війна, Марія була одною з перших жінок, що також пішла на фронт. Перші чотири роки працювала вона в прифронтових шпиталях, помагаючи раненим. Служба на фронті навчила її легковажити небезпеку, і коли світова війна скінчилася, вона пішла за прикладом свого приятеля Огана і вступила до Чужинецької Легії. Можливо, що хотіла бути близько свого коханого, та здається, що її передовсім манили пригоди в тій найтяжчій військовій службі.

І вона зголошується як „доброволець" у мужеському перебранні до бранкового бюра Чужинецької Легії. Її вигляд є настільки мужеський, що її приймають. Тоді вона береться на хитрощі: при лікарських оглядинах підсуває зручно мужчину, якого лікарі оглядають замісць неї, при чому вона послуговується фальшивими паперами.

З бранкового бюра висилають Марію до форту Ст. Жам, де міститься збірна точка для новонабраних легіонарів. Там приходить з елеґантною валізкою, в якій має м. і. доволі косметичних приборів.

В Чужинецькій Легії Марія опинилася в товаристві людей викинених здебільша поза скобки суспільности. Вона приятелювала там напр. з легіонером, який хвалився, що довший час був торговцем невільників в Африці, при чому цинічно оповідав про свої лови на жінок і дітей в африканській джунглі.

Життя в Легії було тяжке. Треба було вставати в год. 4. рано, пожива була скупа й несмачна. Однострій, що його дістала Марія, був брудний, мабуть стягнений з трупа померлого легіонара. Лікарської опіки майже не було — і тільки тому Марія могла чотири роки вдавати мужчину. Час до часу оглядали легіонерам зуби й на тім кінчилася „санітарна опіка".

Марія ходила зі своїми товаришами з Легії до найгірших нор Альжиру й Тунісу. Одного разу прийшло до кривавої сварки між нею та одним легіонером, котрий у забавовому льокалі побив танцюристку.

Розуміється, що Марія брала також участь у багатьох сутичках з арабами, при чому кулі її завжди щадили.

Одної ночі стояла вона на варті й почула зблизька тихий голос:

— Чи хочеш вести гарне життя на волі, мати гарем і багато коней?

Марія, як велика „службістка" відповіла по військовому:

— Хто йде?

— Приятель, що передтим був такий немудрий, що був легіонером, але тепер живе як король...

Марія не надумуючися підняла кріс, виміряла і стрілила...

На другий день рано найшли близько обозу чоловіка з постріленою головою.

Був це дезертир з Чужинецької Легії, на прізвище Маккеро. Одна ворожка виворожила йому, що згине з рук жінки, та ніхто в Легії не догадувався, що ця ворожба сповнилася в такий дивний спосіб.

По чотирьох роках служби Марія покинула Чужинецьку Легію і тепер видала свої спомини.

Поручник, що родить... діти

Подібні історії знає також б. австрійська армія. І так напр. в 1794. р. медіолянський сенатор Джюзеппе Сканаґатта вислав до військової академії у Відні, заложеної цісаревою Марією Тересою, свого сина Джіякома. Одночасно з ним поїхала до Відня також його донька Франческа, що мала вчитися в монастирі сс. Салезіянок у Відні. Дівчина була струнка, подобала на хлопця, й на бажання батька перебралася за мужчину, щоб її по дорозі ніхто не напастував.

Її брат з уродження слабовитий і не мав найменшої охоти до військового ремесла. Зате сестра була войовничої вдачі і вийшло таке, що до військової академії у Відні вступила Франческа замісць свого брата. Це вдалося тільки тому, що тоді академія приймала також екстерністів, що могли мешкати на місті. Франческа замешкала в якогось військового лікаря Галлера, який імовірно, був у цілу історію втаємничений.

Дівчина скінчила школу з відзначенням, так, що 16. січня 1797. р. дістала іменування на хорунжого 6. полку піхоти в Вараждині. По двох літах війни з французами ця жінка-старшина відзначилася в боях. У часі битви під Генуєю була вона тяжко ранена. Та при допомозі одного священика, що опікувався раненими в лічниці, вона й надалі вдержала свою таємницю. 1-го березня 1800. р. іменували її поручником.

Тоді відвідала вона своїх родичів і за намовою матері внесла прохання у справ димісії. В 1801. р. її звільнили з війська з правом ношення однострою і з постійною пенсією, хоч уже знали, що вона — жінка. Старшина-жінка не зреклася приємностей, які дає подружжя. Три роки по виступленні з війська вийшла вона замуж за поручника Спіні з австрійського полку піхоти. Колиж Спіні помер у 1851. р., як майор, трапилася небувала річ у військовій історії: цісар Франц Йосиф признав їй пенсію по мужові. І таким чином вона діставала дальше свою пенсію як емеритований поручник і як вдова по майорі.

Франческа померла в 1865. р., маючи 89 літ і залишила двох синів і дві доньки.

ВІД НАС ДО ВАС. Американські вояки, „десь в Англії", дістали від „клобмобілю" Американського Червоного Хреста кави й обарінків, папиросів і цукорків, — все даром.

ЖИДИ ПІДГОТОВЛЯЮТЬ АМЕРИКАНСЬКО - ЖИДІВСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

БРУКЛИН, Н. Й. — Подавляюча більшість зпоміж 1,800 управнених електорів у бруклинських кагалах, зійшлася в неділю, 30. червня, в готелі Ст. Джордж на наради. Не зважаючи на найбільшу спеку, яка досі царила на Сході, 1,400 електорів радили від 10 години зрання до 4 пополудні. Це була найбільші численна кагальна нарада у світі. На нараді полагоджено мирно тертя між релігійними та робітничими групами і вибрано 63 делегатів на Американсько-Жидівську Конференцію. У часі нарад приловили одного християнина, що забирав голос як електор і добре його злаяли.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДО УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК

Дорогі Жінки! Зокрема ті, що належите до Союзу Українок. І ви, які здалека оминаєте ось ту рідну й щиру українську родину. Майте на увазі значіння і завдання цеї організації. Звертаюся до вас, бо ви щиро працюєте для добра свого народу, підтримуєте в народі святу любов, згоду і єдність і розумієте, яку насолоду і радість та яке вдоволення дає щира, корисна, ідейна праця, в якій нема самолюбства, гордости, хвальби. Ви зрозумієте мої слова, мій поклик до завзятої народньої праці. Не думаймо, дорогі жіночки, що ми живем лише для себе. Наша Америка в важкій боротьбі, а наші рідні брати і сестри в Україні стогнуть, гірко бідують і виглядають з наших сторін помочи, хліба, потіхи. Чи нас це нічого не обходить? О ні, воно має нас обходити. Не думаймо лише, якби себе окрасити, натягаючи на себе блискучі шовкові строї, перстені. Красою нашою хай стане наш характер, ніжне, щире, чутливе серце, а не верхний вигляд. Красою хай буде любов до високих ідеалів, до культури, бо така любов підносить людину на душі й тілі. Краса душі ніколи не марніє. Хто допустив до себе правду і освіту, той не впаде в болото, не загубиться в морю темних людей. Тому подумаймо, що цінніше? Ох, як зле роблять ті, які тратять гроші на марниці, ріжні дорогі прибори, які їм так часто навіть і не до лиця. А як мало витрачають на свою душевну прикрасу, на свою освіту. А скільки то людей тратять грубі гроші на забави і напитки, вибагливу їжу, догоджуючи тілу, а не подумають за тих, що жадні куска хліба.

Скільки до життя людині потрібно? Дуже мало, любови і хліба. А й того часто нема. Скиньмо маску з лиця. Не показуймо себе облудними, гордими, бо самі колись за це потерпимо. Бо за добрі діла Бог платить розумом, здоровлям, маєтком. А як людина хоче жити лише для себе, то це все минеться. Отже ділімся як брати і сестри. Хвилеве життя. Діла наші, характер, щира, братня любов — от де є ми.

Дорогі жінки! Ви хоч слабенькі духом, але доброго серця. Не впадайте на дусі, а гуртуйтесь по відділах Союзу Українок, де є сильні духом одиниці, які поведуть вас до кращого і вкажуть, як краще жити в світі.

Ми, українки, які так мало маємо освіти, які так тяжко працюємо, забиваємо себе задля маєтку і прожитку родини, а про душу мало дбаємо. А душа це є наше щастя, наш спокій, наша любов.

Не запираймо очі на світ. Бо світ для нас має бути раєм, а не пеклом. Помагаймо одні одним, потішаймо себе бодай словами. Гнів, жаль, сум, ненависть викиньмо від себе. А кожна з нас хай буде сонцем у хаті, в родині, в громаді.

Не дивімся на тих, які нам ногу підставляють, а дивімся, щоб не впасти.

Не дивімся на людей, як вони виглядають, але дивімся, що вони знають.

Не кажім, що мені там таке товариство як Союз Українок; я своя пані. О, ні, мої дорогі. Ви довго не постоїте самі. Людина не може одинцем жити. Не дивіться, що було колись, але глядіть, що є нині. Нині жиймо, бо завтрішний день знова прийде і буде знова нам нині. Завтра нема. Ціле наше життя є один великий нинішний день. Тому не відкладаймо доброго діла, а гуртуймось в товариства для поступу, праці й науки, а буде і нам добре і іншим буде лекше з нами жити.

Олена Степаник,
Клівленд, О.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 15. червня 1943 року зістав забитий в колізії европляна лютенант американської армії
МИХАЙЛО ІВАЩУК,
член Бр. св. Стефана, від. 221 У. Н. Союзу в Шікаґо, Ілл.

Полишив у смутку родичів, двох братів і сестру.

Похорон відбувся 21. червня при участи американських жовнірів, родини і членів відділу 221. З церкви св. О. Николая відпроваджено американського героя на український цвинтар. — В. Й. П.!

Секретар від. 221.

Дня 15. червня 1943 р. померла в 52. році життя
КАТЕРИНА КОЦЮБА,
членкиня Бр. св. Арх. Михаїла, від. 476 У. Н. Союзу в Гудсон, Н. Й.

Покійна вступила до У. Н. Союзу в 1922 році. Походила зо села Вусочани, повіт Сянік, Галичина. Полишила в смутку Мужа і 8 дітей: 5 синів і 3 дочки. Три сини служать при американській армії.

Похорон відбувся 19. червня з дому жалоби до української гр.-православної церкви. — В. Їй П.!

Павло Маряк, секр.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ; А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ТАРЗАН, ч. 795. Задержаний задля окупу.

Коли Тарзана приведено в село, його вороги оповідали чуда про те, як він боровся.

Мунджа, начальник, крикнув радісно: „Це певно мусить бути Тарзан!"

Мунджа пригадав собі на білого купця, котрий, мандруючи по краю, обіцював нагороду за містичного Тарзана.

„Звяжіть його добре", приказав начальник; „А завтра заберемо його до купця".